

Bureau voor Archeologie Rapport 241

Jan Glijnisweg 1, Heerhugowaard, gemeente Heerhugowaard: een bureauonderzoek

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 241. Jan Glijnisweg 1,
Heerhugowaard, gemeente Heerhugowaard: een
bureauonderzoek

auteur: M. Hanemaaijer (KNA prospector Ma)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 3 november 2015

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2015031701
Provincie	Noord-Holland
Gemeente	Heerhugowaard
Plaats	Heerhugowaard
Toponiem	Jan Glijnisweg 1
Centrum locatie (m RD)	116.260; 516.690 (x; y)
Omvang plangebied	8.830 m ²
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	3976659100
Soort onderzoek	een bureauonderzoek
Opdrachtgever	Rothuizen architecten stedenbouwkundigen
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie, M. Hanemaaijer
Kaartblad	19B
Periode van uitvoering	Augustus 2015
Bevoegd gezag	Gemeente Heerhugowaard
Deskundige namens bevoegde overheid	Cultuurcompagnie
Beheerder en plaats van documentatie	Bureau voor Archeologie, Utrecht

Figuur 1: Ligging van het plangebied (www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	6
1	Inleiding.....	7
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	8
2	Bureauonderzoek.....	9
	2.1 Methode.....	9
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	9
	2.3 Aardkunde.....	9
	2.4 Bewoning en historische situatie.....	11
	2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden.....	12
	2.6 Gespecificeerde verwachting.....	13
3	Conclusie.....	14
4	Advies.....	15
5	Literatuur.....	16
	Figuren.....	17

Lijst met Figuren

Figuur 1: Ligging van het plangebied (www.opentopo.nl).....	3
Figuur 2: Ontwerptekening van het plangebied.....	7
Figuur 3: Luchtfoto.....	17
Figuur 4: Geologische kaart schaal 1 : 50 000 (Rijks Geologische Dienst 1987).	17
Figuur 5: Geomorfologische kaart (Stichting voor Bodemkartering 1979).....	18
Figuur 6: Hoogte-reliëfkaart van de omgeving van het plangebied (Kadaster - PDOK 2014).....	19
Figuur 7 Hoogte-reliëfkaart, detail.....	19
Figuur 8 Bodemkaart (Alterra Wageningen UR 2012).....	20
Figuur 9: Contributiekaart van de Uitwaterende Sluizen uit 1603, het noorden is links.....	21
Figuur 10: Kaart van Blaeu uit 1659, het noorden ligt rechts (Blaeu 1659).....	21
Figuur 11: Kadastrale minuut 1811-1832(Kadaster 1811).....	22
Figuur 12: Bonnekaart 1872.....	22
Figuur 13: Bonnekaart 1922.....	23
Figuur 14: Topografische kaart 1950.....	23
Figuur 15: Topografische kaart 1994.....	24
Figuur 16: AMK terreinen en onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied (ARCHIS - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2015).....	25
Figuur 17: Beleidskaart gemeente Heerhugowaard. Het plangebied ligt in de oranje cirkel (Nyst 2010).....	25

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	10
Tabel 2: Bekende waarden in tot ca. 1000 m van het plangebied.....	13

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureauonderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Jan Glijnisweg 1 te Heerhugowaard.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied wordt een woon- en zorginstelling gerealiseerd. Het plangebied heeft een oppervlak van 8.830 m², de nieuwbouw heeft een oppervlak 3.140 m². Hiernaast zal een watergang worden aangelegd tussen het voor- en achtererf.

In de ondergrond van het plangebied bevinden zich wad en kwelderafzettingen. De hogere delen van dit landschap (oeverwallen en kreekruigen) waren aantrekkelijk voor bewoning. Dergelijke afzettingen zijn echter op basis van aardkundige kaarten en een AHN analyse waarschijnlijk niet aanwezig in het plangebied. Vanaf ongeveer 5500 jaar geleden is het plangebied onderdeel van een uitgestrekt veenmoeras. Vervolgens ging in het gebied veen groeien. In de Middeleeuwen is het gebied ontgonnen.

Door inklinking van het maaiveld maakt het plangebied vanaf de 13^e eeuw deel uit van het meer De Zuiderwaert. Omdat nu geen veenbedekking aanwezig is wordt verondersteld dat het veen in het meer is verslagen. In 1631 is het meer drooggemalen.

De kans op archeologisch resten van voor 1631 is gering aangezien deze door het water zullen zijn geërodeerd. Op basis van oud kaartmateriaal zijn geen aanwijzingen voor resten vanaf 1631 tot aan de bouw van het huidige boerenerf in het midden van de 20^e eeuw. Resten vanaf 1631 worden daarom niet verwacht.

Geconcludeerd wordt dat bij de sloop van de varkensschuur, de aanleg van de watergang tussen het voor- en achtererf en de nieuwbouw geen archeologische waarden in het geding komen.

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Heerhugowaard.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Jan Glijnisweg 1 te Heerhugowaard.

Figuur 2: Ontwerptekening van het plangebied.

In het gebied valt in de zone archeologisch waardevol gebied van de vierde categorie en archeologisch onderzoek is verplicht bij plannen groter dan 2500 m² en verstoringen dieper dan 40 cm -mv.¹

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 8.830 m², zie fig. 2. De nieuwbouw heeft een oppervlak van ca. 3140 m². De diept beoogde ontwikkeling leidt tot een nog onbekende bodemverstoring, waarschijnlijk zal de nieuwbouw reiken tot ca. 80 cm -mv exclusief funderingspalen. Hiermee overschrijdt het plan de vrijstellingscriteria en geldt de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

Het onderzoeksgebied is een zone met straal van circa 1000 m om de ontwikkeling heen.

¹ (Nyst 2010)

In Nederland wordt voor het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.3) gehanteerd. Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Heerhugowaard heeft geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit onderzoek is gebaseerd op de criteria die in de KNA staan geformuleerd.

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*
- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*
- Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
 - *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
 - *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 3.3, protocol 4002.²

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer de diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

Genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.³ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de gemeente Heerhugowaard direct ten zuiden van de bebouwde kom van Heerhugowaard en heeft een oppervlak van ca. 8.830 m². Het plangebied bevindt zich ten noorden een woonperceel en is momenteel ingericht als agrarisch achtererf (fig. 3). In het zuiden van het plangebied bevindt zich een varkensschuur. Hieromheen bevindt zich verharding. Het resterende deel van het plangebied is in gebruik als grasland. Het plangebied wordt verder begrensd door een recreatiepark (westen en noorden) en een woonwijk (oosten).

De beoogde ingreep bestaat uit de sloop van de huidige varkensschuur en de realisatie van een woon- zorginstelling (fig. 2). De nieuwe bebouwing heeft een oppervlak van ca. 3.140 m². Hiernaast zal een watergang worden aangelegd tussen het voor- en achtererf. De exacte diepte van de verstoring is nog niet bekend. Voor de bebouwing wordt uitgegaan van ca. 80 cm -mv exclusief funderingspalen. Het is niet bekend of kelders zullen worden gerealiseerd.

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

De ondergrond van het plangebied is grotendeels gevormd in het Holoceen, vanaf ongeveer 10.000 jaar geleden tot nu. Na het einde van de laatste ijstijd wordt het klimaat warmer en beginnen de ijskappen te smelten. Hierdoor stijgt de zeespiegel en erodeert de kust. Door de stijging van de zeespiegel stijgt het grondwater, waardoor in grote delen van West-Nederland wadden- en kweldergebieden met moerassen en zoetwatermeren ontstaan waarin riet en zeggeveen groeit (het Basisveen, behorende tot de Nieuwkoop formatie). Omdat de zee in perioden van hoogwater landinwaarts doordringt vormen zich ook kreken en geulen waarbij zand- en kleilagen worden afgezet. Deze afzettingen

2 (CCvD 2013)

3 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services)

worden gerekend tot Formatie van Naaldwijk. In de oude geologische benamingen worden deze afzettingen ingedeeld bij de afzettingen van Calais (fig. 4).⁴ Vanaf ongeveer 5500 jaar geleden neemt de stijging van de zeespiegel en de invloed van de zee af. De strandwallen ontstaan waarop duinen door aanstuiving van zand worden gevormd. Achter deze natuurlijke barrière groeit hoogveen onbelemmerd door (het Hollandveen, behorende tot de Nieuwkoop formatie). Op enkele plaatsen wordt deze barrière onderbroken door zeegaten, zoals bij het zeegat van Bergen. In het achterliggende land ontstaan geulen en kreken, waarvan een aantal takken door het noorden en westen van Heerhugowaard lopen.

Uit de geraadpleegde aardkundige bronnen blijkt dat in het plangebied waarschijnlijk geen kreken aanwezig zijn. Dit wordt bevestigd door een analyse op basis van een hoogte-reliëfkaart van het plangebied. Hierop zijn geen natuurlijke hoogteverschillen zichtbaar (fig. 6 en 7). Het maaiveld ligt op ongeveer -3 m NAP. In het noordoosten van het plangebied ligt een ongeveer 1,8 m hoge aarden wal.⁵

Het zeegat van Bergen wordt door het ontstaan van nieuwe strand- en haakwallen steeds smaller en sluit zich ongeveer 3000 jaar geleden, waarna het veen begint te groeien op de zand- en kleiafzettingen van het geulen- en krekensysteem.⁶

In de Late Middeleeuwen wordt het veengebied ontgonnen. Door de ontginningen wordt het gebied ontwaterd en oxideert het veen, met bodemdaling tot gevolg. Door het relatief steeds hoger wordende grondwater vernat de omgeving en ontstonden hierdoor grote meren, zoals het Heerhugowaardmeer ter plaatse van het plangebied. Deze grote meren zijn vanaf 1631 drooggemalen (zie ook § 2.4).

Op basis van de bodemkaart komen in het plangebied kalkrijke leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 5 voor.⁷ De bovengrond is meestal humeus tot humusrijk, kalkloos en 15 a 40 cm dik. Deze bestaat hoofdzakelijk uit lichte klei, soms uit matig zware klei. Vaak zijn de gronden direct onder de humushoudende bovengrond kalkrijk. De kalkrijke ondergrond is wisselend van opbouw. Deze kan geheel bestaan uit lichte klei of uit zwarte klei op lichte klei of zavel.

Uit milieukundig onderzoek dat in het plangebied is uitgevoerd blijkt de bovenste meter te bestaan uit klei, tussen 100 en 150 cm ligt zandige klei. Tussen 150 en 200 cm ligt kleilig zand.⁸

<i>Bron</i>	<i>Situatie plangebied, omschrijving</i>
Geologie (fig. 4) ⁹	Formatie van Naaldwijk, zeezand en -klei met inschakelingen van veen/Afzettingen van Calais IV op oudere afzettingen van Calais
Geomorfologie (fig. 5) ¹⁰	Vlakte van zee- of meerbodemaafzettingen
AHN (fig. 6) ¹¹	Ca. -3,1 m NAP

4 (Rijks Geologische Dienst 1987)

5 (Kadaster - PDOK 2014)

6 (Berendsen 2008)

7 (Alterra Wageningen UR 2012)

8 (Het Gilde Projecten 2015)

9 (De Mulder 2003; Rijks Geologische Dienst 1987)

10 (Alterra Wageningen UR 2007)

11 (Kadaster - PDOK 2014)

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning en historische situatie

De eerste bewoners vestigen zich in het Neolithicum in het gebied op de hogere delen (oeverwallen, kreekkruggen) van het landschap. Door veengroei raakt het gebied vanaf de Vroege Bronstijd steeds minder aantrekkelijk voor bewoning. In de Middeleeuwen wordt het gebied ontgonnen. De boerenkolonisten trekken de veenmoerassen binnen en ontwateren het gebied. Heerhugowaard behoort tot de Geestmerambacht, een gebied dat, waarschijnlijk in de 8^e eeuw, vanuit de duinstreek van Bergen en Schoorl oostwaarts, wordt ontgonnen. De ontginning leidt tot het ontstaan van het 'slagenlandschap': er worden lange, evenwijdige sloten gegraven waar het water uit het veen stroomt, met, haaks erop, kleinere dwarsloten. Er worden dijken aangelegd om het ontgonnen deel te beschermen tegen overstromingen vanuit deze brede sloten.

Doordat het veen ontwatert klinkt de bodem in waardoor de bodem daalt en het land vernat. De bewoning verschuift naar hoger gelegen kreekkruggen en oeverwallen die zichtbaar zijn door het inklinken van het veen. Ook worden terpen en dijken aangelegd. Als gevolg van de grootschalige ontginningen, gecombineerd met hevige stormen, ontstaan grote meren zoals de Heerhugowaard (de Grote Waert of Zuiderwaert) en het Schermeer in 1248. De meren worden geleidelijk steeds groter.

Hoger gelegen gronden tussen Ouddorp en Ursum voorkomt dat het water van de Zuiderwaert in verbinding komt met het Schermeer en de Beemster. Hier ligt de oude Huigendijk. De dijk is volgens de overlevering aangelegd door ene heer Hugo in het jaar van de grote stormrampen (1248) en heet eerst de Heer Huigendijk. De dijk wordt aangetast door oeverafslag en wordt steeds een stukje richting het noorden verplaatst. In de dijk liggen sluizen die het water van de Zuiderwaert om het Schermeer lozen. In 1326 worden de sluizen verwijderd en wordt het een gesloten watersysteem.

Rondom de gehele Zuiderwaert is veel buitendijks voorland aanwezig. Dit worden driuipanden genoemd. Het belangrijkste voorland is Oterleek. Het ligt voor het oostelijke gedeelte van de Huigendijk en was een eiland tussen de Zuiderwaert en het Schermeer. Het ligt ten oosten van het plangebied. Oterleek heeft de taak om de Huigendijk te beschermen tegen het water van de Zuiderwaert.

In 1629 begint men met het bouwen van molens en in 1631 begint men met het droogleggen van de meren. De eerste fase in het droogmaken is het leggen van een ringdijk rondom het gehele meer. De zuidelijke dijk, die de Nieuwe Huigendijk wordt genoemd, ligt evenwijdig aan de Oude Huigendijk. Tussen de Nieuwe Huigendijk en de Oude Huigendijk loopt een ringvaart. De Nieuwe Huigendijk ligt ca. 200 m ten zuiden van het plangebied. De oude Huigendijk is tegenwoordig de noordelijke dijk van de Schermer.¹³

Op de oudste geraadpleegde kaart, een kaart uit 1603, ligt het plangebied nog in het meer de Zuiderwaert, ten noorden van de Oude Huigendijk (fig. 9).

Op de kaart van Blaeu uit 1659 is de Zuiderwaert drooggelegd, de Jan Glijnisweg is afgebeeld en wordt Hensbroekerweg genoemd (fig. 10). De weg is aangelegd bij

¹² (Alterra Wageningen UR 2012)

¹³ (Nyst 2010; Cultuurcompagnie Noord-Holland 2012)

het droogleggen van het meer. Op de kaart is het plangebied onbebouwd. Deze kaart is echter niet gedetailleerd genoeg om dit met zekerheid te stellen.

Op de kadastrale minuut uit 1811-1832, de eerste kaart die wel gedetailleerd genoeg is om het landgebruik te bepalen, is het plangebied onbebouwd en in gebruik als weiland (fig. 11)

Ook op de Bonnekaarten uit 1872-1922 is het plangebied in gebruik als weiland (fig. 12 en 13).

Op de topografische kaart uit 1955 is het boerenbedrijf ten zuiden van het plangebied afgebeeld (fig. 14). De schuur die voor een deel doorloopt tot in het plangebied is op de topografische kaart uit 1994 afgebeeld (fig. 15).

2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische terreinen en onderzoeksmeldingen staan weergegeven in fig. 16 en staan toegelicht in tabel 2.

De oude Huigendijk, oftewel, Noordschermerdijk, ongeveer 230 m ten zuiden van het plangebied, heeft de status van een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnr. 10.819, zie ook § 2.4).

De oude kern van Oterleek, de Dorpsstraat, heeft eveneens de status van een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnr. 14.812). Oterleek is ontstaan in de Late Middeleeuwen.

Ongeveer 700 m ten westen van het plangebied, ter hoogte van de Huigendijk 17, bevinden zich de resten van mogelijk drie molens. De molens zijn verplaatst van het zuidelijk deel van druipland Butterhuizen. Ook dit terrein heeft de status van hoge archeologische waarde (monumentnr. 15.967).

Ongeveer 1000 m ten oosten van het plangebied, aan de Dorpsstraat 66 Oterleek, heeft een bureau- en booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 54.473). Aangezien een verstoorte bodem is aangetroffen is het plangebied vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Ongeveer 500 m ten oosten van het plangebied, ter plaatse van de volkstuinten Oterlekerweg, heeft een bureauonderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 60.080). Ongeveer 950 m ten noordoosten van het plangebied, aan de Jan Glijnisweg 17, heeft een booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 61.816). Beide onderzoeken zijn niet afgemeld in ARCHIS en de resultaten zijn niet beschikbaar.

Op de beleidskaart van de gemeente Heerhugowaard ligt het plangebied in archeologisch waardevol gebied van de vierde categorie (fig. 17). Gezien de ligging van het plangebied in de voormalige Zuiderwaert is er een kleine kans op resten in context van voor 1631.¹⁴

In het plangebied zijn voor geen bekende (ondergrondse) bouwhistorische waarden aanwezig.

Bron	omschrijving
Archeologische terreinen	10.819 - Schermer - Westfriese omringdijk; Noordschermerdijk - Terrein van hoge archeologische waarde Oude Huigendijk uit de Late Middeleeuwen

¹⁴ (Nyst 2010)

Bron	omschrijving
	<p>14.812 - Schermer – Oterleek- Terrein van hoge archeologische waarde Historische dorpskern van Oterleek, oorsprong vermoedelijk in de Late Middeleeuwen</p> <p>15.967 - Heerhugowaard - Huigendijk 17 - Terrein van hoge archeologische waarde Resten van drie molens.</p>
Waarnemingen	geen
Vondstmeldingen	geen
Onderzoeksmeldingen	<p>54.473 - Oterleek - Dorpsstraat 66 Oterleek - bureau- en booronderzoek Op basis van het bureauonderzoek worden archeologische resten uit de (late) middeleeuwen en nieuwe tijd verwacht. Het inventariserend veldonderzoek toont echter aan dat tot het niveau van de voorgenomen verstoringsdiepte de bodem verstoord is. Er zijn eveneens geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het plangebied is vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling mits de toekomstige werkzaamheden niet verder reiken dan het ingediende bouwplan.</p> <p>60.080 - Heerhugowaard - volkstuinten Oterlekerweg - bureauonderzoek Nadere informatie niet beschikbaar</p> <p>61.816 - Heerhugowaard - Jan Glijnisweg 17 - booronderzoek Nadere informatie niet beschikbaar.</p>
Gemeentelijke kaart	Archeologisch waardevol gebied van de vierde categorie, onbebouwde grond, kleine kans op resten in context van voor 1631. Archeologisch onderzoek verplicht bij plannen groter dan 2500 m ² en verstoringen dieper dan 40 cm -mv.
Bouwhistorische waarden	Niet aanwezig in het plangebied

Tabel 2: Bekende waarden in tot ca. 1000 m van het plangebied.

2.6 Gespecificeerde verwachting

In de ondergrond van het plangebied bevinden zich wad en kwelderafzettingen. De hogere delen van dit landschap (oeverwallen en kreekruggen) waren aantrekkelijk voor bewoning. Dergelijke afzettingen zijn echter niet aanwezig in het plangebied. Vanaf ongeveer 5500 jaar geleden is het plangebied onderdeel van een uitgestrekt veenmoeras. In de Vroege en Late Middeleeuwen is het gebied ontgonnen. Door inklinking van het maaiveld maakt het plangebied vanaf de 13^e eeuw deel uit van het meer De Zuiderwaert. Omdat nu geen veenbedekking meer aanwezig is wordt verondersteld dat het veen in het meer is verslagen. In 1631 is het meer drooggemalen. Op basis van oud kaartmateriaal zijn geen aanwijzingen voor resten vanaf 1631 tot aan de bouw van het huidige boerenerf in het midden van de 20^e eeuw. Resten vanaf 1631 worden daarom niet verwacht.

3 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

De beoogde ingreep bestaat uit de realisatie van een woon- en zorginstelling. De nieuwbouw heeft een oppervlak van ca. 3.140 m². Hiernaast zal een watergang worden aangelegd tussen het voor- en achtererf. De exacte diepte van de verstoring is nog niet bekend maar voor de nieuwbouw wordt uitgegaan van ca. 80 cm -mv exclusief funderingspalen. Het is niet bekend of kelders zullen worden gerealiseerd.

- *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Door het smelten van de ijskappen na de laatste ijstijd steeg de zeespiegel en zijn in het plangebied wad en kwelderafzettingen gevormd. Vanaf ongeveer 5500 jaar geleden ging in het plangebied veen groeien. Omdat nu geen veenbedekking aanwezig is wordt verondersteld dat het veen in het meer is verslagen. In 1631 is het meer drooggemalen.

- *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

Als gevolg van erosie van de Zuiderwaert is de oorspronkelijke veen bodem en de top van de wad- en kwelderafzettingen verdwenen.

- *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?*

De kans op archeologisch resten van voor 1631 is gering aangezien deze door het water zullen zijn geërodeerd. Op basis van oud kaartmateriaal zijn geen aanwijzingen voor resten vanaf 1631 tot aan de bouw van het huidige boerenerf in het midden van de 20^e eeuw. Resten vanaf 1631 worden daarom niet verwacht.

Geconcludeerd wordt dat bij de sloop van de varkensschuur, de aanleg van de watergang tussen het voor- en achtererf en de nieuwbouw geen archeologische waarden in het geding komen.

- *Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*

- *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

Niet van toepassing.

- *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Niet van toepassing.

4 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Heerhugowaard.

5 Literatuur

- Alterra Wageningen UR. 2007. "Aardkunde". <http://www.aardkunde.nl/>.
- . 2012. "BISNederland". *Bodemkaart 1 : 50 000*. <http://www.bodemdata.nl/>.
- ARCHIS - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2015. "Archis".
<http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>.
- Berendsen, H.J.A. 2008. *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*.
- Blaeu, Joan. 1659. "Toonneel des Aerdricks ofte Nieuwe Atlas". Leiden.
<https://www.erfgoedleiden.nl/schatkamer/bladeren-door-blaeu/bekijk-de-atlas-blaeu>.
- CCvD. 2013. "Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3".
Centraal College van Deskundigen.
- Cultuurcompagnie Noord-Holland. 2012. "Gemeente Heerhugowaard; een historisch-geografische inventarisatie (inclusief de karakteristieke bebouwing)".
- Het Gilde Projecten. 2015. "Verkennd bodemonderzoek Jan Glijnisweg 1a te Heerhugowaard."
- Kadaster. 1811. "Kadastrale Minuten". 1832. <http://watwaswaar.nl/>.
- Kadaster - PDOK. 2014. *AHN2 - Kadaster*.
<http://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/search#|fff9d7cf-9929-4dde-98b8-06ceda7e5610>.
- de Mulder, E.F.J. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhof: Groningen [etc.].
- Nyst, C.L. 2010. "Beleidsnota Archeologie Gemeente Heerhugowaard". Cultureel Erfgoed Noord-Holland.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. "e-depot voor de Nederlandse archeologie". <http://www.edna.nl>.
- Rijks Geologische Dienst. 1987. "Geologische kaart van Nederland : toelichtingen bij de geologische kaart van Nederland 1: 50.000 = Geological map of the Netherlands: Blad Alkmaar west (19 W)".
- Stichting voor Bodemkartering. 1979. "Geomorfologische kaart van Nederland : schaal 1:50.000: 19 Alkmaar - 20 Lelystad".

Figuren

Figuur 3: Luchtfoto.

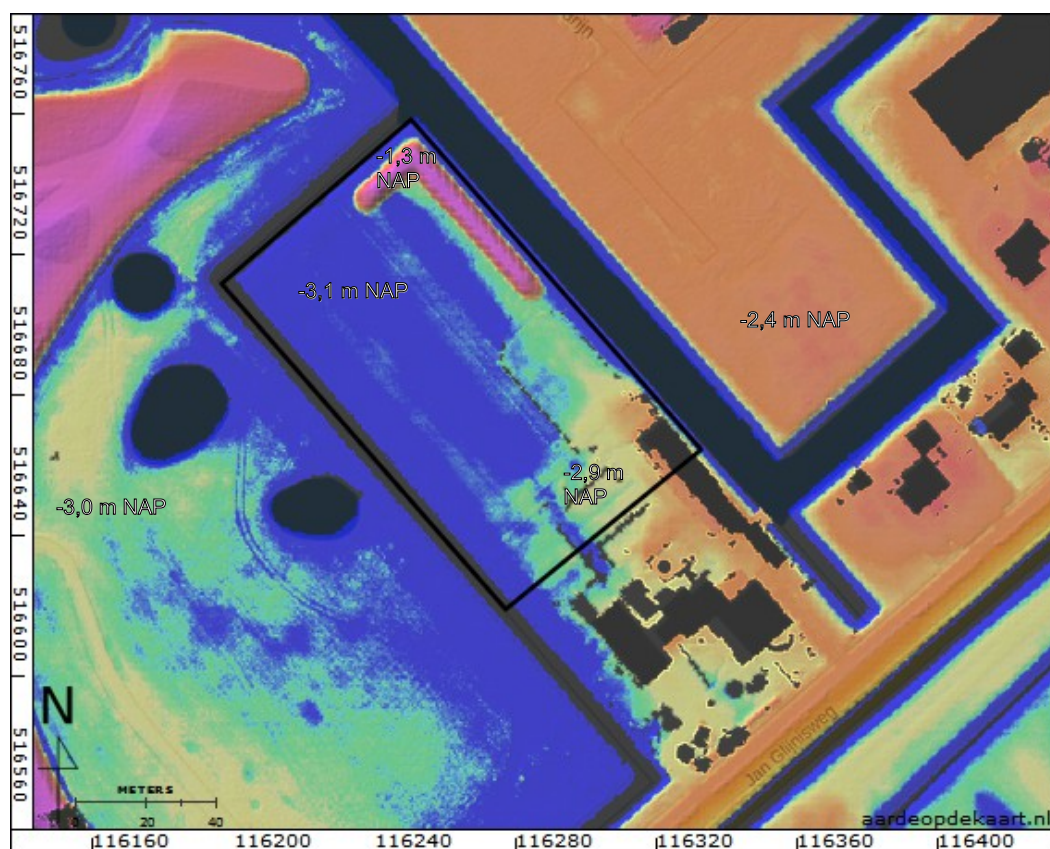
Figuur 4: Geologische kaart schaal 1 : 50 000 (Rijks Geologische Dienst 1987).

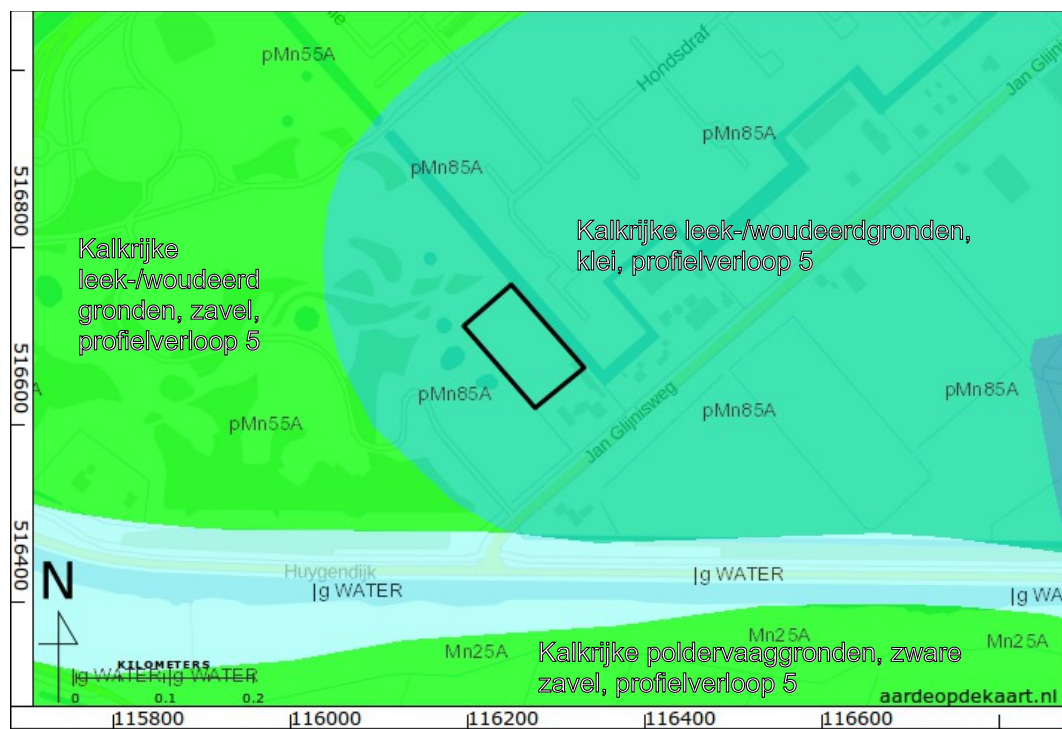
Figuur 5: Geomorfologische kaart (Stichting voor Bodemkartering 1979).

Figuur 6: Hoogte-reliëfkaart van de omgeving van het plangebied (Kadaster - PDOK 2014).

Figuur 7 Hoogte-reliëfkaart, detail.

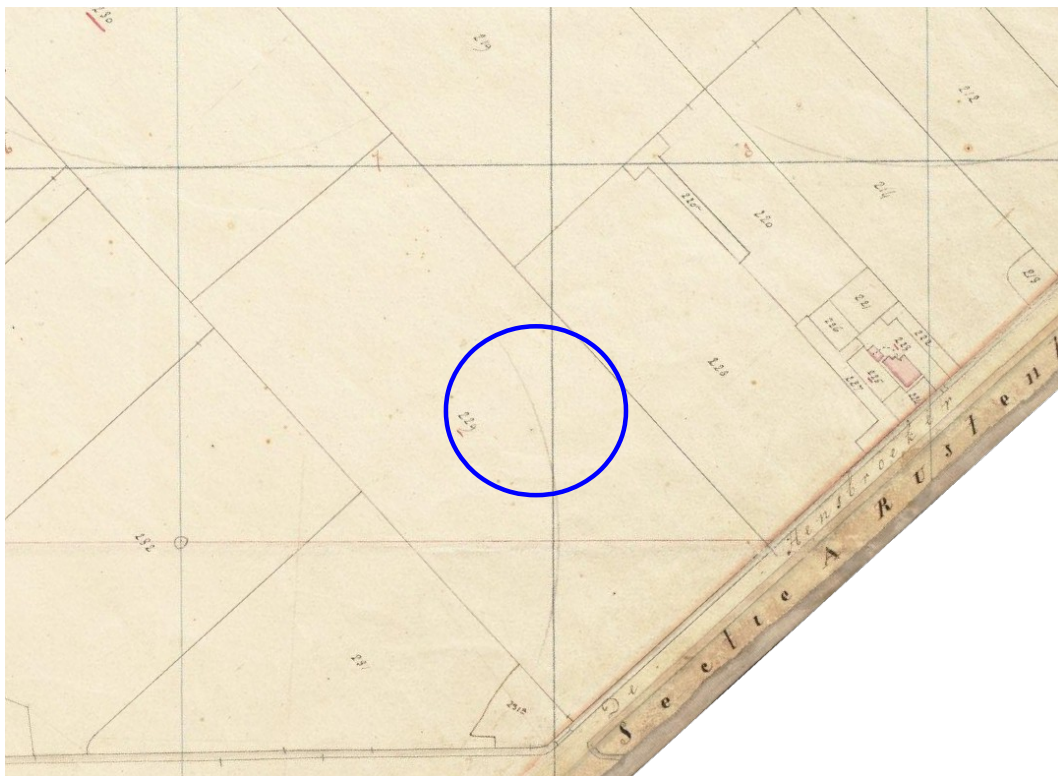
Figuur 8 Bodemkaart (Alterra Wageningen UR 2012).

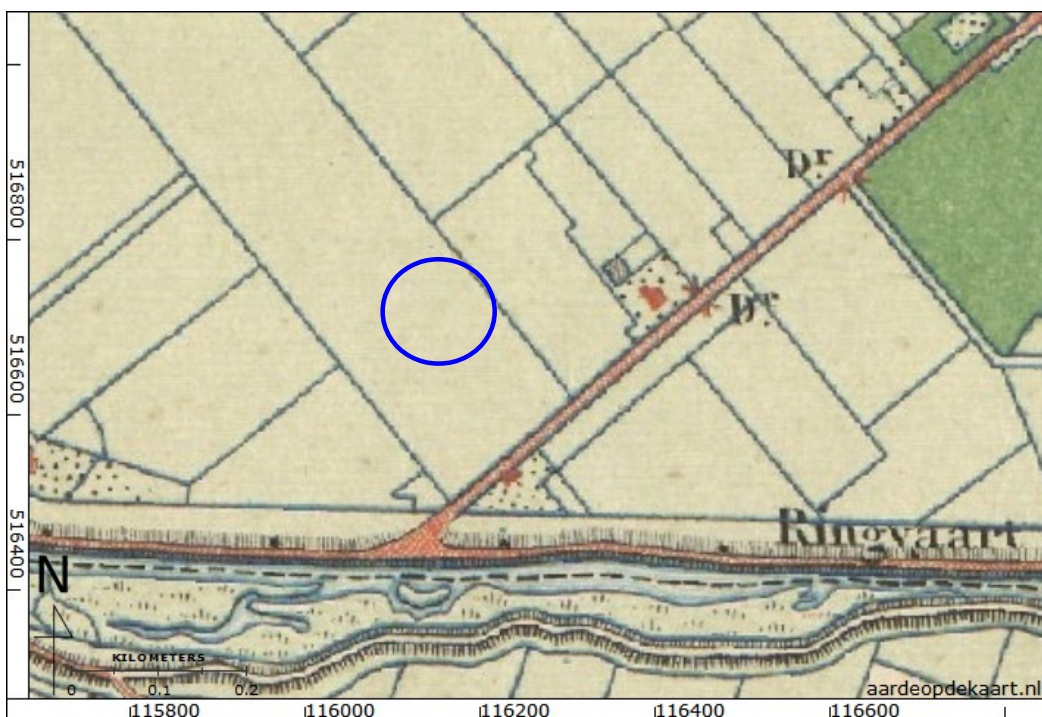
Figuur 9: Contributiekarta van de Uitwaterende Sluizen uit 1603, het noorden is links.

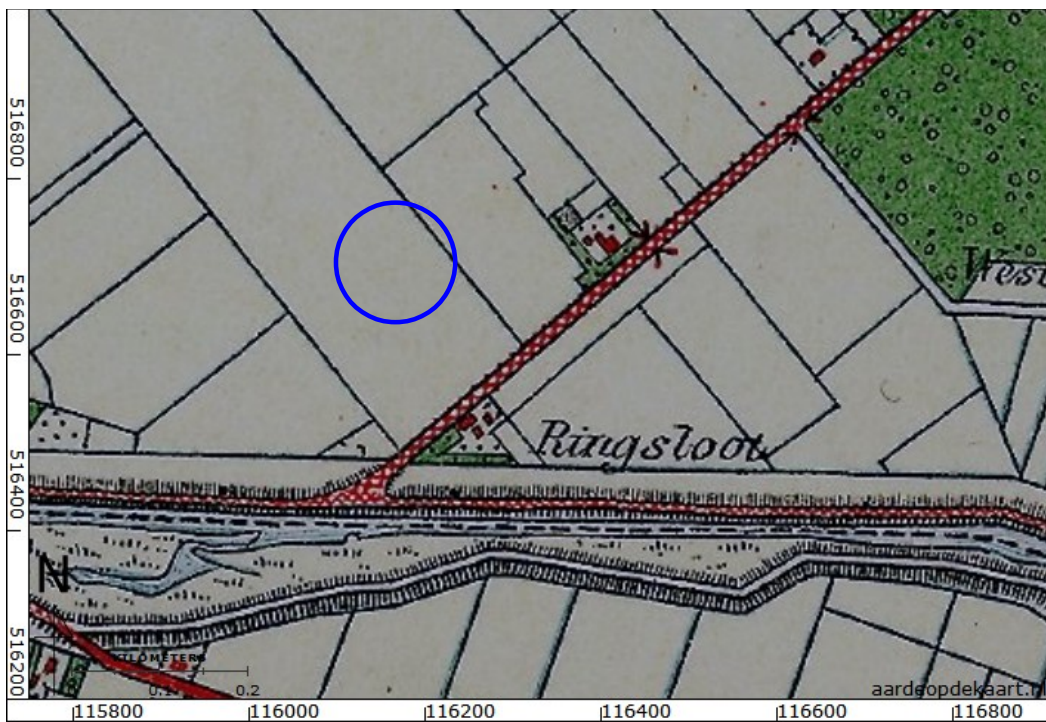
Figuur 10: Kaart van Blaeu uit 1659, het noorden ligt rechts (Blaeu 1659).

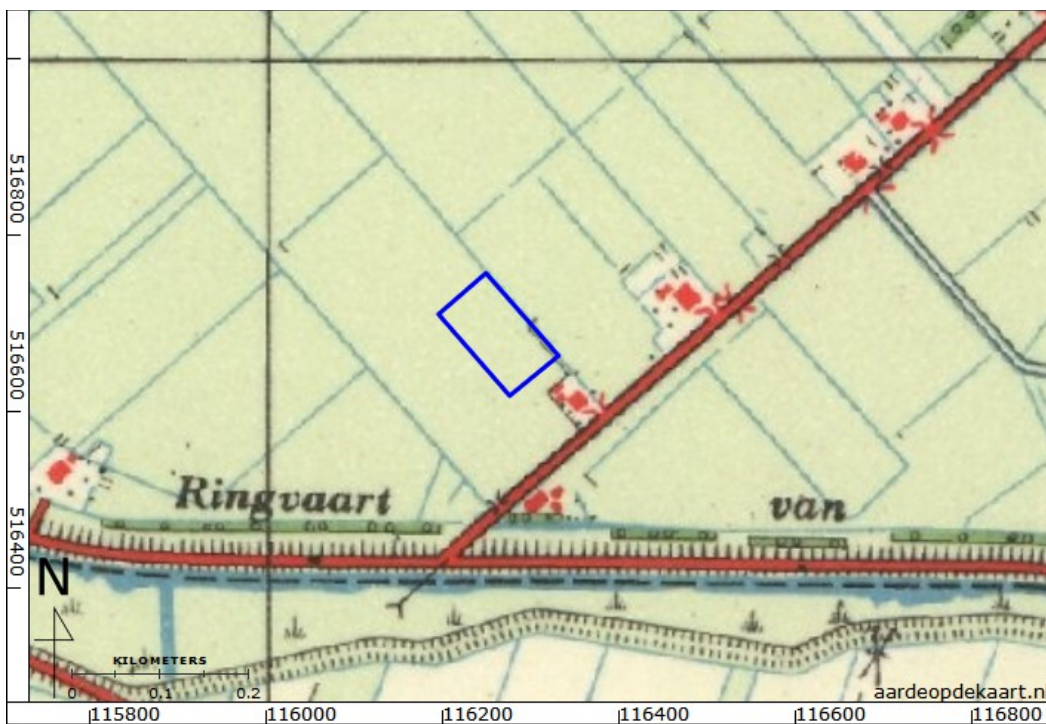
Figuur 11: Kadastrale minuut 1811-1832(Kadaster 1811).

Figuur 12: Bonnekaart 1872.

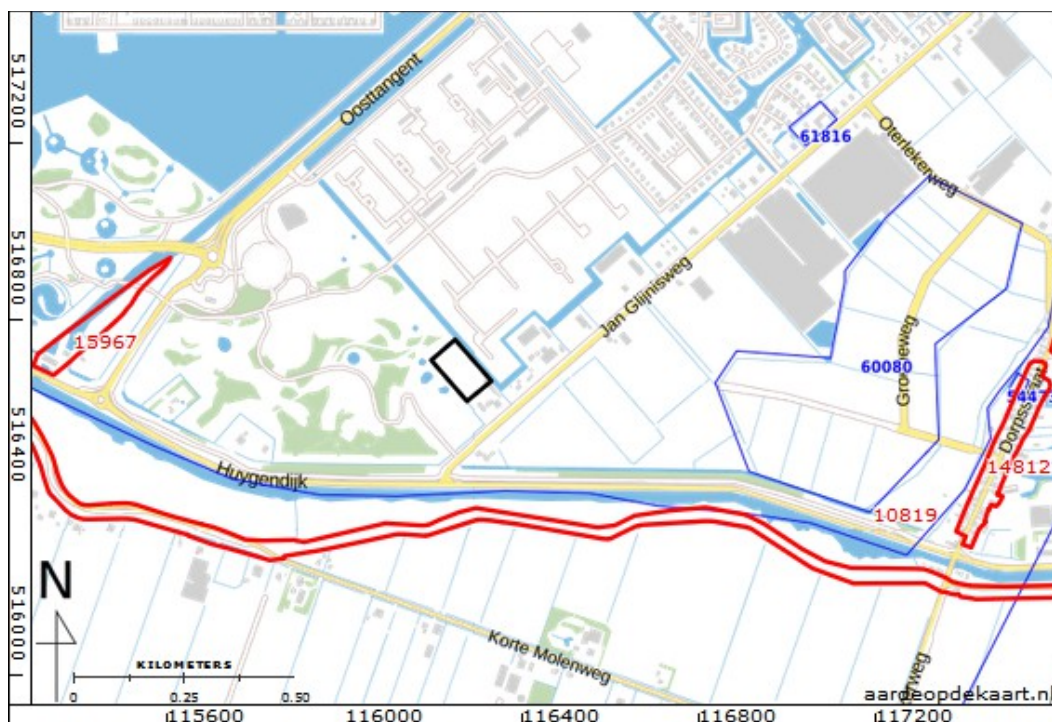
Figuur 13: Bonnekaart 1922.

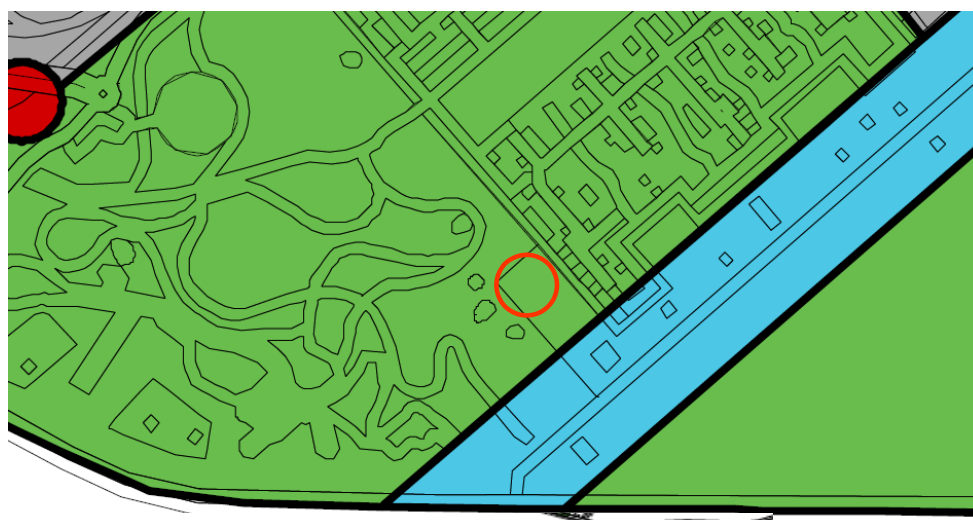
Figuur 14: Topografische kaart 1950.

Figuur 15: Topografische kaart 1994.

Figuur 16: AMK terreinen en onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied (ARCHIS - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2015).

Archeologisch onderzoek vereist bij:

- Cat. 1: Alle bodemroeringen
- Cat. 2: Bij plannen groter dan 50 m² en dieper dan 40 cm
- Cat. 3: Bij plannen groter dan 500 m² en dieper dan 40 cm
- Cat. 4: Bij plannen groter dan 2.500 m² en dieper dan 40 cm
- Cat. 5: Bij plannen groter dan 10.000 m² en dieper dan 40 cm
- Cat. 6: Archeologievrij

Figuur 17: Beleidskaart gemeente Heerhugowaard. Het plangebied ligt in de oranje cirkel (Nyst 2010).